

'Ura, bizi iturri'

Josu Sanz

Ingurumen arloko arduraduna

UNESCO Etxea – UNESCO Zentroa Euskal Herrian

Orain aste gutxi amaitu zen Zaragozan "Ura eta Garapen Iraunkorra" izeneko Nazioarteko Erakusketa. Bertan, milaka euskalduni egin zitzaigun dei, 'uraren festa handian' parte hartu eta lan egitera. Erakusketarako eremuak edukitzeaz gain, iritziak trukatzeko eta eztabaidarako gune interesgarria ere izan da EXPOa. Erakusketa-eremuetan agertutako edukiei buruz, eduki horiek helarazteko moduari buruz eta azpiegitarari berari buruz egindako balorazioak ere mota askotakoak izan dira, horietako batzuk kontrajarriak. Eztabaidarako guneari dagokionez, Euskadi ere han izan da, bere ahots eta iritzia adierazten, munduko hainbat lekutatik etorritako jendearen artean. Bertan izan garenok, adituak nahiz aditu ez garenok, ikuspegi desberdinak izan arren, geure mugetatik harago begiratu nahi izan dugu, munduko ur-krisiari buruz ozenki hausnartzeko, jarrera ireki eta eraikitzaileaz. Zifra ugari barneratu ditugu, kontzeptuak sakon aztertu, dokumentuak landu, eta mezu argi eta irmoak igorri dizkiogu munduari. Zenbait zifra gogoratu ditugu berriz; izan ere, behin eta berriz aipatuagatik ere, gordinak zaizkigu oraindik: 1.200 milioi pertsonak, ia gure planetako biztanleriaren bostenak, ez dute ur garbirik, eta 2.600 milioik ez dute saneamendu duinik; hau da, ezta komun-zulo sinpleena ere.

Gai al gara buruari eragin eta Euskadin halako egoerarik irudikatzeko? Alegia, zirkinik ere egin gabe geratuko al ginateke, Euskadin egunero 5.000 haur hilko balira urarekin lotutako gaixotasunen ondorioz –beherako arrunt baten ondorioz, adibidez–? Zer egingo genuke, baldin eta horrez gainera ura salgaitzat hartuko balitz, eta ez ondasun publikotzat, eta, horren ondorioz, ordaintzeko aukera luketenek bakarrik izango balute ura bermatuta?.

Bada, egoera horretan bizi dira munduko leku gehienetan. Oso egoera bidegabea da. Milaka milioi pertsonak soldataren zati handi bat erabili behar dute ura erosteko; emakume eta neskatoek hainbat kilometro egin behar dituzte oinez, familiarentzat ura lortzeko, eta, beraz, neskek mutilek baino aukera gutxiago dute eskolara joateko; familia eta herrialde ugari azpigarapenaren kateetan lotuta bizitzera kondenaturik daude; eta saneamendu eza dela-eta gaixotasunak sortzen dira, jendea hiltzen da, eta jende ugariaren eguneroko bizimodua ez da duina. Hori guztia ura kudeatzeko politika kaskarren ondorioz gertatzen da, eta ez baliabide ezaren ondorioz.

EXPOn izandako adituek adierazi dutenez, gainera, egoera horrek okerrera egingo du zenbait faktoreren ondorioz; klima-aldaketa da horietako bat. Munduko prezipitazio-kopuruak behera egingo du –batez ere, zona

idorretan–, eta horrek areagotu egingo du basamortutze-arriskua. Afrikako eta Asiako zenbait lekutan, artzain eta abeltzain asko hasiak dira jabetzen lehen baino euri gutxiago egiten duela orain, eta horrek izugarri eragiten du haien bizimoduan, pobreziaren zulora amiltzen baititu, eta mega-hirien aldirietara migratzeko joera areagotzen. Horrez gain, klima-aldaketa globalaren ondorioz patroi hidrokologikoak aldatu egingo direnez, ezegonkortasuna are handiagoa izango da, eta ugaritu egingo dira iragarri ezineko fenomeno klimatikoak –ekaitzak eta urakanak, esaterako–.

Baina EXPOa baliagarria izan zaigu, era berean, krisi honi aurre egiteko onuragarriak izan daitezkeen zenbait baloreri sendo eusteko; balore horien artean daude, besteak beste, garapen-bidean diren herrialdeekiko lankidetzaren areagotzea; jabetzea teknologia, bera bakarrik erabilita, ez dela irtenbidea; natura-ekosistemen gutxienezko ur-beharrak aintzat hartzea; kontuan hartzea ezin dugula ur-eskaria edozein beharren gainetik ezarri; ohartzea urak eragin handia duela ingurumenean eta ekonomian, eta horren kostuak geure gain hartu behar ditugula; aintzat hartzea ura ondasun publikoa dela eta denoi bermatu behar zaigula eskuragarri izatea.

Azkenik, esan daiteke EXPOa oso baliagarria izan dela ideia interesgarriak eta irtenbide berriak aurkezteko. Esate baterako, Uraren Tribunal, hausnarketarako eta eztabaidarako eremurik ofizialena izan den horretan, euskaldunok jakinarazi genuen etorkizuneko ur-kanonaren parte bat beharrik handiena dutenei laguntzeko erabiliko dugula. Hau da, gai izan gara kudeaketako gure barne-erorkak –ur gehiegi kontsumitzeagatik ordaindu beharreko kanona– mundu osoko erorken alde bideratzeko, beste herrialde batzuetan ur-erorkidea ukaturik dutenei emango baitiegu diru horren zati bat, Nazio Batuen bitartez.

Aditu baten arabera, hortzak garbitzean iturria ixtearekin ez dugu munduko ur-krisia konponduko. Baliteke hori hala izatea, baina ekintza txiki horiek, beste handiago batzuekin batera –esaterako, euskal ekimen horrekin batera–, lagungarriak izan daitezke.

Urriak 2008